

PRZEMOC SEKSUALNA WOBEC DZIECI I MŁODZIEŻY

Dr Ewa Dziewońska

CZYM JEST PRZEMOC SEKSUALNA?

Przemoc seksualna wobec dziecka

(nazywana też wykorzystywaniem, nadużywaniem, krzywdzeniem, molestowaniem seksualnym)

To zaangażowanie zależnego, niedojrzałego rozwojowo i niezdolnego do wyrażenia pełnej zgody dziecka w sferę seksualnej aktywności, naruszającej jednocześnie normy prawne i społeczne.

FORMY WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO

Kazirodstwo – oznacza szczególnie trudną sytuację dla dziecka gdy jest ono wykorzystywane seksualnie przez najbliższych krewnych spośród rodziny biologicznej lub dotyczy ono dzieci przysposobionych.

Pedofilia – dotyczy zaburzeń seksualnych osób dorosłych, które osiągają zaspokojenie seksualne poprzez kontakt z dzieckiem.

Dr Ewa Dziewońska

FORMY AKTYWNOŚCI SEKSUALNEJ WOBEC DZIECKA

- **kontakt seksualny wymuszony przemocą** (przez nieznanego, znajomego lub członka najbliższej rodziny)
- **kontakt seksualny podjęty bez użycia przemocy** (przez nieznanego, znajomego, członka najbliższej rodziny)

Dr Ewa Dziewońska

RODZAJE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO

1. Wykorzystywanie seksualne o charakterze przemocowym

Zachowania sprawcy: przemoc fizyczna i/lub emocjonalna

Obraz przeżyć dziecka: lęk, bezradność

RODZAJE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO

2. Wykorzystywanie seksualne o charakterze uwodzenia

Zachowania sprawcy: nagradzanie,
odpowiadanie na potrzeby dziecka

Obraz przeżyć dziecka: Przyjemność, konflikt potrzeb
(konflikt pomiędzy naturalnym
przeżyciem przyjemności a poczuciem
bycia przedmiotem użycia oraz naturalnym
wstydem związanym z przekraczaniem przez
dorosłego granic intymności)

Dr Ewa Dziewońska

RODZAJE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO

3. Wykorzystywanie seksualne o charakterze mieszanym

Zachowania sprawcy: warunkowanie nieprawidłowych postaw społecznych

Obraz przeżyć dziecka: Może łączyć odczucia lęku i przyjemności (konflikt pomiędzy naturalnym przeżyciem przyjemności a poczuciem bycia przedmiotem użycia oraz naturalnym wstydem związanym z przekraczaniem przez dorosłego granic intymności)

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres wieku przedszkolnego

Sfera rozwoju seksualnego dziecka

- zachowania seksualne nieadekwatne do wieku
- nadmierne zainteresowanie seksualnością
- obnażanie się
- prowokowanie kontaktów o charakterze seksualnym
- zabawy związane z zachowaniami seksualnymi
- rysowanie postaci z organami płciowymi
- zachowania seksualne wobec dorosłych i dzieci
- nadmierna masturbacja

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres wieku przedszkolnego

Funkcjonowanie emocjonalne dziecka

- zaburzenia poczucia bezpieczeństwa, przywieranie do opiekuna
- gwałtowny lęk przed niektórymi osobami
- gwałtowny płacz przy zmianie pieluch lub ubrań
- regres do wcześniejszych zachowań, moczenie się, zanieczyszczanie
- nagłe obniżenie nastroju
- smutek, apatia
- częste koszmary senne
- negatywne wypowiedzi na swój temat
- nadmierna czujność
- utrata apetytu
- okrucieństwo wobec zwierząt
- objawy dysocjacyjne

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres wieku przedszkolnego

Funkcjonowanie społeczne dziecka

- wycofywanie się z zabaw z rówieśnikami
- agresja i tendencja do ranienia innych
- izolowanie się od dzieci lub samotna zabawa
- niechęć do dzielenia się swoimi przeżyciami i doświadczeniami

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres wieku przedszkolnego

Funkcjonowanie poznawcze

- zahamowanie i regres w funkcjonowaniu poznawczym
- zabawy stereotypowe i ubogie w symbole
- słaby rozwój mowy
- opóźnienie rozwoju manipulacji
- wyciąganie niewłaściwych wniosków

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres wieku przedszkolnego

Dolegliwości somatyczne

- uszkodzenia w okolicach genitalnych, analnych lub oralnych
- dyskomfort w czasie chodzenia i/lub siedzenia

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres wieku szkolnego

Sfera rozwoju seksualnego dziecka

- częste wypowiedzi na temat seksu
- rysunki i inne prace o charakterze seksualnym
- zachowania seksualne nieadekwatne do wieku
- zachowania obsceniczne
- zaburzenia identyfikacji z płcią

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres wieku szkolnego

Funkcjonowanie emocjonalne dziecka

- nagłe nieuzasadnione zmiany nastroju
- stany depresyjne, myśli i próby samobójcze
- niska samoocena i poczucie winy
- zachowania regresywne
- nadmierna czujność lub „sny na jawie”
- impulsywność lub apatia
- głębokie poczucie winy
- zachowania obsesyjne

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres wieku szkolnego

Funkcjonowanie społeczne dziecka

- trudności w kontaktach z rówieśnikami
- niechęć do kontaktów z wybranymi osobami
- zachowania nadmiernie dojrzałe społecznie
- odmowa robienia się na zajęciach w-f
- rezygnacja z wykonywania ulubionych wcześniej czynności
- kradzieże, kłamstwa, ucieczki z domu
- angażowanie się w ryzykowne sytuacje, konflikty z prawem
- nieadekwatne do wieku uświadamianie seksualne rówieśników

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres wieku szkolnego

Funkcjonowanie poznawcze

- trudności w rozwoju myślenia symbolicznego
- błędne wnioskowanie i stereotypowość w rozwiązywaniu zadań
- słabe mechanizmy obronne zależne od inteligencji
- błędna atrybucja przyczyn
- rysunki nieadekwatne do wieku

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres wieku szkolnego

Dolegliwości somatyczne

- przewlekłe dolegliwości
- zakażenia układu moczowego i/lub płciowego (upławy u dziewczynek)
- przewlekłe zaparcia
- odwodnienie

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres adolescencji

Sfera rozwoju seksualnego

- molestowanie seksualne rówieśników lub rodzeństwa
- zachowania uwodzące i propozycje seksualne wobec dorosłych
- błędna identyfikacja z płcią
- silne tendencje homoseksualne

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres adolescencji

Funkcjonowanie emocjonalne

- chroniczne stany depresyjne
- próby samobójcze lub ich demonstracja
- samookaleczanie się
- nienawiść do siebie
- wybuchy gniewu i złości
- lęki, niepokój
- zaburzenia jedzenia
- używanie substancji psychoaktywnych
- epizody utraty pamięci
- trudności w koncentracji uwagi
- wybuchy gniewu i złości
- głębokie problemy związane z kryzysem tożsamości
- zaburzenia obrazu siebie

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres adolescencji

Funkcjonowanie społeczne

- oddalanie się i brak uczestnictwa w aktywnościach rówieśniczych
- nagła zmiana w kontaktach z innymi
- mówienie o przemocy wobec „kolegi”
- kradzieże, prostytutka, konflikty z prawem
- angażowanie się w toksyczne związki
- dążenie do panowania nad otoczeniem

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres adolescencji

Funkcjonowanie poznawcze

- nagłe pogorszenie wyników w nauce
- trudności w myśleniu abstrakcyjnym
- trudności z decentracją
- trudności w rozumieniu ról
- trudności w rozpoznawaniu emocji innych

Dr Ewa Dziewońska

ROZPOZNAWANIE WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

Okres adolescencji

Dolegliwości somatyczne

- ciąża
- choroby weneryczne, HIV, AIDS
- upławy u dziewczynek

Dr Ewa Dziewońska

POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECKA

Dotyczy zwłaszcza osób, które pracują w :

- placówkach edukacyjnych i wychowawczo - opiekuńczych
- placówkach służby zdrowia
- innych, w których dziecko często przebywa

Dr Ewa Dziewońska

POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECKA

Konieczne działania

- Zebranie informacji na temat dziecka i jego sytuacji życiowej.
- Sporządzenie notatki z opisem wszystkich zebranych informacji.
- Opisanie wszystkich faktów związanych z fizycznym, psychicznym, emocjonalnym stanem dziecka.
- Rozmowa z dzieckiem osoby, z którą szukało kontaktu, inicjowało rozmowę.
- Sporządzenie oficjalnej notatki w formie właściwej do przekazania np. policji, prokuraturze.
- Konsultacja z instytucjami i służbami, które profesjonalnie interweniują w sytuacjach seksualnego wykorzystywania dzieci.
- Zadbanie o bezpieczeństwo dziecka. Powiadomienie policji o konieczności zablokowania kontaktu z osobą, którą podejrzewamy o bycie sprawcą.

Dr Ewa Dziewońska

POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECKA

O czym warto pamiętać w trakcie rozmowy z dzieckiem

- ✓ bądź całkowicie szczery
- ✓ traktuj dziecko poważnie
- ✓ dobieraj odpowiednie słowa
- ✓ unikaj nadmiernych emocji

Dr Ewa Dziewońska

POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECKA

Zasady rozmowy z dzieckiem

- zapewnij bezpieczne warunki rozmowy w pomieszczeniu, w którym dziecko będzie się dobrze czuło i nikt nie będzie przeszkadzał w rozmowie
- zachowaj spokój i traktuj dziecko poważnie
- słuchaj dziecka, zadawaj pytania tylko w celu uściślenia informacji
- nie zadawaj pytań naprowadzających, nie sugeruj własnych określeń, używaj tylko słów dziecka
- zaczekaj aby dziecko w sposób spontaniczny opowiedziało o tym czego doświadczyło
- stosuj zasady aktywnego słuchania, wyrażając współczucie, spokój i wsparcie
- nie okazuj gniewu, szoku, przerażenia w reakcji na usłyszane słowa
- nie dramatyzuj, ale też nie udawaj, że nic się nie stało
- szanuj granice dziecka, dostosowując się do jego reakcji, bądź z dzieckiem blisko ale nie dotykaj go bez jego zgody

Dr Ewa Dziewońska

POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECKA

Zasady rozmowy z dzieckiem

- zapewnij dziecko, że właściwie postąpiło wyjawiając ci swoją tajemnicę
- zapewnij dziecko, że zrobisz wszystko co możliwe, aby mu pomóc, nie obiecuj jednak tego, czego nie jesteś pewny.
- pozwól dziecku narysować sytuacje o których trudno mu mówić
- zapewnij dziecko, że nie musi dotrzymać tajemnicy wobec sprawcy
- powstrzymaj się od potępiania sprawcy krzywdzenia (dziecko może być z nim emocjonalnie związane)
- wspieraj dziecko zapewniając, że nie ponosi winy za zaistniałą sytuację, powiedz również, że innym dzieciom przytrafiają się podobne sytuacje
- zapewnij dziecko, że niezależnie od tego jak się zachowywało wina i odpowiedzialność leży całkowicie po stronie dorosłego sprawcy
- podkreślaj mocne strony dziecka np. jego odwagę, poczucie humoru, inteligencję

Dr Ewa Dziewońska

POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO DZIECKA

Zasady rozmowy z niekrzywdzącym rodzicem

- zapewnij odpowiednie warunki rozmowy, rezerwując odpowiedni czas i miejsce
- traktuj rodzica jako sojusznika i eksperta w sprawach, które dotyczą jego dziecka i pamiętaj, że rodzice w większości przypadków chcą dobra swojego dziecka
- nie rozpoczynaj rozmowy od przekazania swoich podejrzeń, lecz od opisu zachowań dziecka, których nie rozumiesz i nie potrafisz wyjaśnić ich źródła
- jeśli rodzic podejmie rozmowę wówczas możesz bardzo ostrożnie i delikatnie poinformować go, iż jedną z możliwych przyczyn niepokojących cię zachowań dziecka może być molestowanie seksualne
- zaproponuj rodzicowi spokojną, dłuższą rozmowę lub konsultację u specjalisty
- umów się w krótkim czasie na następne spotkanie
- poproś rodzica o obserwowanie zachowań dziecka
- koniecznie sprawdź czy doszło do konsultacji

Dr Ewa Dziewońska